

Lausunto

16.04.2026

Asia: VN/27681/2025

Lausuntopyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain kehittämistarpeiden arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne arviomuistion luvusta 5 (Valvontalain 1 luku Yleiset säännökset)

Potilas- ja asiavastaavien toiminnan omavalvonta ja viranomaisvalvonta

Potilas- ja sosiaaliasiavastaavien toiminnan katsotaan kuuluvan osaksi hyvinvointialueen järjestämistehtävää, eikä siltä osin edellyttäisi LVV:n toimesta erillistä ammattihenkilökohtaista valvontaa, vaan tarvittavat toimenpiteet kohdistuisivat järjestämisvastuuseen tahoon. Koska kyse on koko toimintakentän läpileikkaavasta toiminnosta, johon viitataan kaikissa sekä julkisen että yksityisen palvelutuotannon omavalvontaohjelmissa ja -suunnitelmissa, ei erillistä asiavastaavien omavalvontasuunnitelmaa ole tarvetta luoda.

Vastikkeettomat palvelut

Asiakkaalle vastikkeettomat palvelut, ts. palvelut, joita hyvinvointialue ei tuota järjestämisvastuuseen sekä sopimuksiin perustuen voi rajata pois lain soveltamisalasta.

Henkilöstöä vuokraavat yritykset

Valvontalain 28§ veloitteet tulisi ulottaa myös henkilöstöä vuokraaviin yrityksiin.

Sosiaalihuoltolain 14§ 2 ja 3 momentissa tarkoitetut palvelut

Valvontalaissa tulisi kirkastaa, miten hyvinvointialueen tulee asemoitua valvonnallisesti palveluntuottajiin, jotka eivät ole rekisteröintimenettelyn parissa, mutta joiden palveluja käytetään järjestämisvastuun toteutumiseen.

Liikkumista tukevien sosiaalipalvelujen rekisteröinti

Ei huomautettavaa

Sosiaalihuollon tukipalvelujen rekisteröinti

Tukipalvelujen rooli osana laajempaa palvelukokonaisuutta (esim. ympärivuorokautinen tai yhteisöllinen palveluasuminen) tulisi kirkastaa – miten palvelut tulisi rekisteröidä asianmukaisesti.

Sosiaalihuollon tukipalvelujen raskaasta rekisteröintivelvoitteesta voidaan siirtyä kevyempään ilmoitusmenettelyyn, kuitenkin siten, että vastaava toimija on edelleen Lupa- ja valvontavirasto, ei hyvinvointialue. Palveluntuottajien tasavertaisen kohtelun sekä rekisteröintitoiminnan selkeyden näkökulmasta on tärkeää, että rekisteröinnistä vastaava taho on kaikilla valvontalain kattavien palveluntuottajien kohdalla sama.

Työpanoksen myynti ja kokonaispalvelujen osat sosiaalihuollossa

Alihankintaketjuun osallistuvien palveluntuottajien tulisi olla myös rekisteröityjä palveluntuottajia. Alihankintaketjujen erillinen rekisteröinti tuottaisi jatkuvasti muuttuvana osa-alueena merkittävän lisätyömäärän.

Sosiaalihuoltolain 28§, lastensuojelulain 36§ ja vammaispalvelulain 34§ nojalla myönnettävät palvelut

Ei kommentoitavaa

Sosiaalihuollon palvelu-uudistus

Ei kommentoitavaa

Omaishoito ja toimeksiantosopimussuhteinen perhehoito

Jos järjestäjän toteuttamaa palvelutuotannon valvontaa tullaan jatkossa kohdentamaan omaishoitoon tai esim. toimeksiantosuhteiseen perhehoitoon ilman, että valvontalain muut veloitteet koskevat kyseisiä palveluntuottajia, on sosiaali- ja terveysministeriön / lupa- ja valvontaviraston selkeästi myös linjattava, mitä kyseisten palveluntuottajien toiminnasta valvotaan.

Työnantajamallilla järjestettävä henkilökohtainen apu

Ei kommentoitavaa

Henkilökohtaisen avun toteuttaminen palvelusetelillä

Ei kommentoitavaa

Turva-auttamispalvelut

Ei kommentoitavaa

Osin kumotun vuoden 1982 sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut

Ei kommentoitavaa

Opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestettävät sosiaali- ja terveyspalvelut erityisoppilaitoksissa

Ei kommentoitavaa

Turvakotipalvelut

Ei kommentoitavaa

Rajat ylittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut

Ei kommentoitavaa

5.2 Suhde muuhun lainsäädäntöön (3§)

Ei kommentoitavaa

Ammattihenkilölainsäädännön uudistus

Ei kommentoitavaa

5.3. Valvontalain keskeiset käsitteet ja määritelmäsäännös (4§)

Käsitteiden selkeyttäminen on välttämätöntä.

Hyvinvointialueen työntekijöillä on vaikeuksia hahmottaa mitä käsitteet toimintayksikkö, työyksikkö, palveluyksikkö ja palvelupiste tarkoittavat ja miten ne eroavat toisistaan. Lisäksi samoja termejä käytetään eri lainsäädännössä ei tarkoituksessa. Sosiaali- ja terveydenhuollon traditiossa on myös eroja.

Samoin palvelunjärjestäjän omavalvonta ja palvelun tuottamisen omavalvonta tulee määritellä hyvinvointialueen osalta yksiselitteisesti.

Palvelunjärjestäjä ja palveluntuottaja

Ei kommentoitavaa

Valtion koulukodit ja valtion mielisairaalat

Valtion koulukotien ja mielisairaaloiden suhde hyvinvointialueeseen järjestämisvastuun sekä valvonnan osalta tulisi selkeyttää.

Kuntien hyte-järjestämistehtävä

Ei kommentoitavaa

Sosiaalipalvelu

Ei kommentoitavaa

Terveyspalvelut

Ei kommentoitavaa

Kuolemansyyn selvittäminen

Ei kommentoitavaa

Vastaanottokeskusten sosiaali- ja terveyspalvelut

Ei kommentoitavaa

Palveluyksikkö ja palvelupiste

Hyvinvointialueen näkökulmasta aivan keskeinen osio. Erinomaista, että tätä aiotaan selkeyttää. Hyvinvointialueen työntekijöillä on suuria vaikeuksia hahmottaa mitä käsitteet toimintayksikkö, työyksikkö, palveluyksikkö ja palvelupiste tarkoittavat ja miten ne eroavat toisistaan. Lisäksi samoja

termejä käytetään eri lainsäädännössä ei tarkoituksessa. Sosiaali- ja terveydenhuollon traditiossa on myös eroja.

Palveluyksikkö – käsitteen soveltuvuutta massiivisiin organisaatioihin kuten hyvinvointialue tulisi arvioida uudelleen. Palveluyksikkötason määrittäminen liian korkealle organisaatiossa sisältää riskin, että omavalvonnan kontakti suorittavaan tasoon sekä turvallisuuden konkreettiseen edistämiseen, jota toimintayksiköissä päivittäin tehdään, menetetään. Kansallisesti yhteinen linjaus palveluyksikön peruseriaatteista auttaisi yhdenmukaisuuden varmistamisessa. Lisäksi palveluntuottajien kouluttamiseen sekä informointiin tulisi kiinnittää huomiota, ja varata siihen riittävät resurssit.

Sairaala ja vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavat yksiköt

Ei kommentoitavaa

Muita käsitteitä

Ei kommentoitavaa

Kommenttine arviomuiston luvusta 6 (Valvontalain 2 luku Palveluntuottajaa ja toimintaa koskevat edellytykset)

6.1.Oikeus tuottaa sosiaali- ja terveystalveluja (5§)

Ei kommentoitavaa

Valvontalain väliaikainen muutos

Väliaikaista menettelytapaa ei tulisi vakinaistaa, vaan palata takaisin normaaliin menettelytapaan rekisteröitymisen osalta.

6.2. Palveluntuottajan yleiset edellytykset ja luotettavuuden toteaminen (6 ja 7§)

Ei kommentoitavaa

6.3. Henkilöstö (9§)

Ei kommentoitavaa

6.4. Palvelun laadulliset edellytykset ja vastuu palvelujen laadusta (10§)

Ei kommentoitavaa

Kommenttinne arviomuiston luvusta 7 (Valvontalain 3 luku Palveluntuottajien ja palveluyksiköiden rekisteröinti)

SOTERI-rekisteröinnistä säädettäessä tulee huolellisesti arvioida sen aiheuttama työkuorma ja kustannukset: nämä nähdään huomattavana riskinä resurssien tarkoituksenmukaisen käytön näkökulmasta.

7.3. Rekisteritietojen käyttö (13§)

Hyvinvointialueiden tulisi saada mahdollisimman pian näkymä Soteri-rekisterin tietoihin, koska tietoa tarvitaan päivittäin järjestämisvastuun toteuttamiseksi palvelutuotannon valvonnassa, sopimushallinnassa sekä varautumisessa ja valmiussuunnittelussa.

Rekisterin sisältämien tietojen koostamisessa olisi annettava aikaisempaa parempaa kansallista ohjausta, jotta hyvinvointialueiden ja palveluntuottajien rekisteriin tuottama tieto olisi yhteismitallista ja hyödynnettävissä.

7.4. Julkinen tietopalvelu (14§)

Ei kommentoitavaa

7.5. Toimivaltainen viranomaisen ja sähköinen asiointi (kumottu)

Ei kommentoitavaa

7.6. Rekisteröintiä varten annettavat tiedot (16§)

Valvontalain 16§ 2 mom: Palveluntuottajan tulisi aina toimittaa rekisteröinnissä edellytetyt asiakirjat, ei vain antaa vakuutusta niiden ajantasaisuudesta ja olemassaolosta.

Soteri-rekisteröintiä edellyttävät olennaiset muutokset

Ei kommentteja

7.7. Palveluntuottajan velvollisuus tarkistaa rekisterissä oleva tiedot (17§)

Ei kommentoitavaa

7.8. Viranomaisen viran puolesta pyytämät tiedot (18§)

Ei kommentoitavaa

7.9. Ennakkotarkastus (20§)

Ei kommentoitavaa

7.10 Rekisteröintiä koskeva päätös (21§)

Ei kommentoitavaa

7.11. Yhteinen palveluyksikkö (22§)

Ei kommentoitavaa

Kommenttinne arviomuiston luvusta 8 (Valvontalain 4 luku Omavalvonta)

Palvelujen järjestämisen omavalvontaa ja palvelutuotannon omavalvontaa tulisi edelleen kirkastaa ja selkeyttää, mitkä ovat näkökulmien erot, ja mitä hyvinvointialueilta edellä mainittuihin liittyen odotetaan.

8.1. Palvelunjärjestäjän omavalvonta (23-26§)

Omavalvonnan organisointi ja toimivaltuudet

Eryteisesti julkista palvelutuotantoa koskevan valvonnan lakiperustaa tulisi selkeyttää. Tiedonsaantioikeudesta 611/2021 10§ viittaa ensikädessä yksityiseen palveluntuottajaan, joskin aluehallintovirastolta on saatu aikanaan kirjallinen ohjaus siitä, että vastaava velvollisuus / oikeus esim. tiedonsaantiin kattaa myös julkisen palvelutuotannon.

Järjestämisvastuuseen nojaavan valvontavelvoitteen kansallisten periaatteiden luominen olisi ensiarvoisen tärkeää tilanteessa, jossa asiakkaita on sijoitettu toisen hyvinvointialueen alueelle. Tärkeys nousee sekä asiakkaiden perusoikeuksien toteutumisen varmistamisen näkökulmasta, että myös hyvinvointialueiden valvonnan resurssien järkevän hyödyntämisen näkökulmasta.

Tärkeää on, että valvontalain vastuuhenkilön ja substanssilainsäädännön johtamista koskevat vaatimukset yhteensovitetaan. Esimerkiksi: Asiakas- ja potilasturvallisuus on keskeinen osa omavalvontaa. Vastaava lääkäri vastaa potilasturvallisuudesta, mutta mikä on hänen roolinsa suhteessa omavalvonnan kokonaisuuteen? Hyvinvointialueen itse toteuttaman valvonnan (esim. Valvontakeskus) ja omavalvonnan suhde kaipaa selkeyttämistä. Kuinka riippumatonta ja itsenäistä tulee valvontakeskuksen toteuttaman valvonnan olla? Tällä hetkellä tästä on kansallisesti erilaisia näkemyksiä.

Lisäksi omavalvonnan raportoinnin sykli 4 kk:n välein on turhan tiheä ja huonosti yhdistettävissä hyvinvointialueen muuhun kvartaaliraportointiin. Parempi olisi 6 kk välein.

Apulaisoikeuskanslerin käsitys hyvinvointialueiden valvonnasta ja omavalvonnasta

Ei kommentoitavaa

8.2. Palveluntuottajan omavalvonta (27-30§)

Ei kommentoitavaa

Rikostaustan selvittäminen

Vuokratyöntekijöiden rikostaustan selvittäminen tulisi valvontalakia päivitettäessä integroida osaksi lakia, ja huomioida muu lainsäädäntö, jotta rikosrekisteriotteen saaminen olisi työntekijälle mahdollista.

Lisäksi – jos rikosrekisterin omaava työntekijä tulisi tuomiosta huolimatta valituksi tehtävään, olisi kansallisesti oltava yhtenäinen menettelytapa, miten valinnan perustelut kirjataan.

8.3. Ilmoitusvelvollisuus (29, 30 ja 34§)

Tarvitaan selkeä ohjaus siihen, miltä hyvinvointialueorganisaation tasolta

nämä ilmoitukset tehdään. Hyvinvointialueella on epäselvää esim. se, kuka/mikä voi/saa tehdä ilmoitukset palvelunjärjestäjän ominaisuudessa. Käytänteet eri hyvinvointialueiden välillä vaihtelevat. Samoin kynnys tehdä ilmoitus vaihtelee merkittävästi hyvinvointialueelta toiseen ja myös valvovan viranomaisen ohjaus vaihtelee alueittain.

Lisäksi laki ohjeistaa tekemään valvovalle viranomaiselle kaksi ilmoitusta samasta asiasta (§29 ja §34). Ilmoitusvelvollisuuden tulisi sisältää myös tilanne, jossa palveluntuottajan toiminnassa havaittu poikkeama saattaa aiheuttaa asiakas- tai potilasturvallisuus riskin useamman palveluyksikön /

palvelupisteen toiminnassa (vrt aikaisemmin ilmoitus Valviralle, jos palveluntuottaja toimii useamman kuin yhden hyvinvointialueen alueella).

Ennen hyvinvointialueiden toteuttamien valvontakäyntien valvontatietojen laajempaa koostamista rakenteisesti osaksi Soteria, tulisi hyvinvointialueiden valvonnassa koostamat lakisääteiset tietosisällöt standardoida.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 9 (Valvontalain 5 luku Viranomaisvalvonta)

9.1. Valvonta-asian käsittely (33§)

Samassa yhteydessä tulisi lakiin kirjata hyvinvointialueen oikeus siirtää lupa- ja valvontaviraston käsiteltäväksi asia, joka osoittautuu periaatteelliseksi, tai jos se koskee useampaa kuin yhtä palveluyksikköä useamman hyvinvointialueen alueella – vaikka hyvinvointialue ei olisi vielä käyttänyt kaikkia omavalvonnallisia keinojaan.

Lisäksi myös hyvinvointialueella tulee olla mahdollisuus käyttää harkintaa omavalvonnallisesti hyvinvointialueelle käsiteltäväksi delegoitujen asiakokonaisuuksien selvittämisen laajuudessa ja edistämässä (esimerkiksi tilanne, jossa alkuperäinen poikkeamailmoitus on usean vuoden takaa, ja toteutunut kunta-aikana rakenteessa, jota ei enää ole).

9.2. Viranomaisten välinen yhteistyö (43§)

Ei kommentoitavaa

9.3. Hallinnollinen ohjaus ja kehoitus (38§)

Ei kommentoitavaa

9.4. Määräykset ja pakkokeinot (39§)

Ei kommentoitavaa

9.5. Palveluntuottajaa ja palveluyksikköä koskevat valvontaseuraamukset (40 ja 41§)

Ei kommentoitavaa

Kommenttine arviomuiston luvusta 10 (Valvontalain 7 luku Erinäiset säännökset)

Ei kommentoitavaa.

Kommenttine arviomuiston luvusta 11 (Valvontalain 8 luku Voimaantulo)

Ei kommentoitavaa.

Kommenttine arviomuiston luvusta 12 (Erinäiset kysymykset)

Ei kommentoitavaa.

Muut kommenttine arviomuistiosta

Ei muita kommentteja.

Heino Tolonen Tarja
Varsinais-Suomen hyvinvointialue